

LUČIVNÁ

Nasledujúci text (s obrázkami) je transformácia opisu môjho dlhého, ale krásneho pobytu v detskej liečebni pod Tatrami z formátu html do formátu pdf.

Ten html formát (s rámcami) už nie je v móde...

Keďže nemám drahý program od Adobe, tak jednotlivé okná som dal vytlačiť pomocou prehliadača Google Chrome, a potom som ich pospájal (voľnými programami).

Vznikali tak medzery medzi jednotlivými kapitolami. Navyše prehliadač dodal všade svoje hlavičky a pätičky. Ich odstraňovaním už som sa neobťažoval. Text je čitateľný aj tak.

V súčasnosti mám o Lučivnej aj krátke video na YouTube.

A teším sa, že ten objekt je už zasa krásny, a funkčný. Žiaľ, z ľudí spomínaných v texte, niektorí už tam nepracujú, a niektorí nás už navždy opustili.

No aj tak, oplatí sa Lučivnú navštíviť, aspoň jej web-stránku:

www.tkl.sk

21. jan. 2015

Mesto...

Mal som osem rokov. Práve som začal chodiť do tretej triedy.

Malinkou aktuálnou zvláštnosťou pre mňa bola návšteva jednej rodiny, ktorá mi ponúkla učebnice. Vtedy sa kupovali.

(A použité boli lacnejšie.)

Tou podstatnou, veľkou zvláštnosťou ale bolo to, že nedávno sme dostávali náš dom, a presťahovali sme sa do mesta. Mali sme pekný nový dom. Boli sme bližšie k mojej škole, k otcovmu pracovisku, a k obchodom. Konečne sme si už aj od veľkej stavbárskej roboty mohli oddýchnuť. Od bagrovania piesku, od nosenia kameňov, od betonovania, a od ďalších prác. Dokonca už sme mali elektrinu - mohli sme počúvať aj rádio (večer v posteli)!

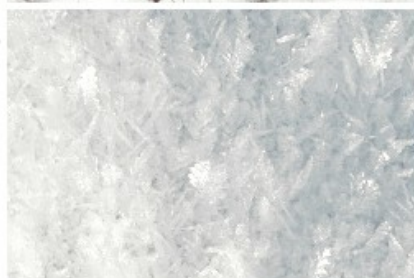

Ohromne však nám chýbal veľký dvor, gazdovstvo, záhrada, okolitá príroda a zážitky zo starého domu, kde sme predtým žili a pracovali. Asi dvesto metrov od okraja mesta, spolu so starými rodičmi, a s našimi zvieratami.

Sankovačka...

Chodil som do školy. Cesta bola kratšia, než zo starého miesta. Lenže, videl som len domy...
Žiadne polia, žiadne kopce. Potom, aj keď sa objavila zima, na predchádzajúce radovánky zo zasneženej krajiny ostali len spomienky:

Pribudli však iné zážitky. Museli sme chodiť na "pionierske" schôdze. Tam nám vymýšľali rôzne činnosti.
A keď už napadlo dosť snehu, vedúci zobrali niekoľko skupín žiakov na svah. So saňami.
Nebol som zvyknutý v takom dave sa pohybovať, tak niekoľkí sme sa aj zrazili, ale nič sa mi nestalo.
Obdivoval som šikovné techniky lyžiarov. Ja, keď predtým som sa sám lyžoval, nemal som sa to od koho naučiť.
O chvíľu sa začalo stmievať, išli sme domov. Unavene, spotene som sa hodil na diván.

O deň neskôršie v noci ma prebudila veľmi silná bolesť pri srdci.
Ráno ma otec zobral k lekárovi. Zápal pľúc - znela diagnóza. Musel som ísť do nemocnice!

Nemocnica...

Zhruba prvé dva týždne som bol v nemocnici v jednej menšej izbe. Boli v nej len dve postele. Občas aj tá druhá posteľ sa obsadila, ale vôbec si nepamätám, kto tam ležal, ani na to, že by sme sa rozprávali. Ja som bol umiestnený v rohu miestnosti, hlavou ku obloku. Tak som videl na dvere. A neskoršie som si všimol že stena vpravo odo mňa je v hornej časti zasklená, a za ňou sa ťahá rad izieb s malinkými postieľkami. Boli v nich len malé bábätká. Teraz si už myslím, že mňa tam dali, aby ma ľahko mohli sledovať, veď som mal horúčku okolo 40 stupňov!

O niekoľko dní, pomocou injekcií silných antibiotík, do stehien, som sa natoľko pozbieral, že som už všimol svoje okolie.

Raz som mal strašný zážitok. Cez sklo som videl, ako v susednej miestnosti bábätku sestrička pichla do päty! Myslel som si, že o chvíľu ja som na rade, a tá predstava sa mi vôbec nepozdávala! Boli to hrozné minúty! Nenapadlo ma, že ja už mám dosť veľké žily aj na ruke...

Našťastie ten veľký strach onedlho bol vystriedaný príjemnými pocitmi. Prišla pani doktorka, sadla si ku mne na posteľ, chytila mi zápästie, išla mi merať tep. Potom mi ďalej držala ruku, a dlho, dlho sme boli ticho. Mal som pocit hlbokého pokoja, návratu síl a odchodu mojej choroby! Navštívili ma aj rodičia. Cez oblok sme sa mohli rozprávať. Doniesli mi knižku o Robinsonovi. Tú knižku som za pár dní prečítal. Priniesli mi ďalšiu, väčšiu, s mnohými veľkými fotografiami, o horolezcoch, o Vysokých Tatrách. Oni už zrejme vedeli prečo!

Keď som sa takto pozbieral, preložili ma na veľkú izbu, kde nás bolo možno aj dvanásť. Mali sme v tejto miestnosti aj rozhlas, ktorý nás ale veľmi nezaujímalo. Navštevovala nás aj učiteľka. U mňa sa dlho nezdržovala, lebo zistila, že čítať a počítat viem dobre. Stravovať sa sme chodili do malej jedálne. Tam každé ráno sa opakovalo malé divadlo. Maďarsky hovoriaci cigánsky chlapec oznamoval slovenskej sestričke, že nechce mlieko, ale dal by si klobásu. Nakoniec už to používali namiesto pozdravu: "kolbás", "kolbás".

Po šiestich týždňoch ma z nemocnice pustili domov. Predtým ma ale doktori pozvali do jednej malej miestnosti, posadili ma na stôl, vyhmatali mi rebrá, a hrubou ihlou mi vytiahli z ľavého boku nejakú žltkastú tekutinu..

Doma...

Tak konečne som bol doma. V mojom obvyklom prostredí. Medzi mojimi známymi. Nemusel som očakávať, že mi idú dať nejakú injekciu, idú mi brať krv, alebo ma pošlú na nejaké vyšetrenie. Ani ma nebolelo nič. No predsa to malo jeden veľký "háčik"! Mal som ešte ležať v posteli, nenamáhať sa. A to bolo pre mňa ako veľký trest. Napriek tomu, že som rád čítal, a to sa mohlo aj v posteli. Ponoril som sa teda do zaujímavých kníh. Tých sme našťastie mali dosť. A navyše ešte pribúdali aj ďalšie. Prinášali mi ich návštevy z rodiny.

Medzi čítaním a pozeraním obrázkov, či z exotických krajín, alebo z vojny, bolo potrebné si aj oddýchnuť. Pritom hodnotiť to prečítané a videné. A o tom aj porozmýšľať. V takýchto chvíľach, hlavne poobede, cez otvorený oblok, sa ku mne dostal veľký, miestami už skoro nepríjemný hluk. Zo desať malých detí vystrájalo pri našom plote, alebo často priamo na našom dvore. Prichádzali k nám, lebo moja malá mladšia sestra si vždy vypýtala chleba s maslom, a naša mama ich potom všetkých pohostila. Kým papali, bolo tichšie, bolo počuť aj spev vtákov. Uvedomil som si - že ide jar. Že na našom starom mieste ochvíľu sa rozkvitnú stromy...

Každý deň, pred obedom, pokiaľ bolo pekne, svietilo slniečko, tak som mal ísť "na vzduch". Mama ma naobliekala, zakrútila do deky, a posadila ma na stoličku pred schodami, na rohu nášho domu. Mal som pred očami náš dvor - ktorý po nedávno dokončenej stavbe ešte nebol príliš útulný. Bola však tam už hojdačka pre moje sestry. Pripravil im ju v dobrej nálade náš otec. Potom som obdivoval lesklé slzy smoly, ktoré vybiehali z izolácie proti vlhkosti, medzi základmi a stenou. Najviac zaujímavé však bolo, ako stavali nové činžiaky, za našou záhradou. Znepokojovalo ma keď som videl - ako robotníci chodili po strmej streche. Inakšie bolo ticho, malé deti boli doma, väčšie v škole.

Toto sa opakovalo "do nekonečna", kým raz sme dostali list. Môžeš ísť do Tatier - hovorili mi rodičia. A ihneď sa začala veľká nová robota. V liste totiž poslali aj podrobný popis že čo všetko musím mať so sebou, a na všetkých veciach som mal mať vyšíty svoj monogram! Takže sa kupovalo, pralo, vyšívalo, a pritom pomaly ma išli skamarátiť s myšlienkou, že už onedlho budem musieť ísť, a to veru na dlhšie!

Cestovanie...

Prišiel deň, keď som mal ísť. Na podrobnosti z lúčenia sa nepamätám na nič. Otec však zväčnil túto chvíľu. Na jednej fotografii som spolu s mojimi sestrami, na ďalšej sám, na chodníku, pri rohovom stĺpe našej záhradky. Smerom ako ideme na stanicu. Z tieňov na fotografii vidieť, že bolo ešte ráno, a slnečné počasie. A chladno. Cestovali sme rýchlikom. Cez Zvolen do Žiliny. Cesta trvala veľa hodín. Bolo nudné toľko sedieť, i keď sme sa dostali k miestu pri obluku.

Díval som sa na zelené ubiehajúce svahy, kríky, stromy. Aj na druhú stranu. I keď Mama nás bohato nabalila jedlom, Otec mi kúpil aj obloženú žemľu.

Asi mu bolo smutno, keď takto nezvyčajne utrúcal, no ja som na to tiež nemal chuť.

Konečne sme docestovali do Žiliny. Na ďalší prípoj smerom na Tatry, Košice sme mali dlho čakať, tak sme vyšli na terajšiu autobusovú zastávku. Tam na veľkej ploche Otec zbadal hasičské auto T805, s akým aj on jazdieval, s popradskou poznávacou značkou. Dobré tipoval, o chvíľu sa objavil aj jeho šofér. Otec sa legitimoval, že sú kolegovia,

a už sme sedeli vo vnútri. Ja v prostriedku, na teplom kryte hlučného motora. Bolo to lepšie než vo vlaku.

Obdivoval som krajinu. Slnko ešte pekne svietilo. Auto len tak hltalo výbornú asfaltovú cestu! Celkom sa mi to páčilo, no

šofér nás odrazu upozornil na vežovitú stavbu v poli, pri stromoch - že tam je Lučivná. Zastavil. Rozlúčili sme sa.

Išli sme k tej nezvyčajnej, typickej "bráne", za ňou nás prekvapili široké vyasfaltované chodníky medzi ihličnatými stromami - aké u nás doma neboli také bežné. Čo nás ale najviac prekvapilo, to boli bystré, nebojácne, malé, tmavé

veveričky, s múdrymi čiernymi očičkami. Takže ani sme si to nevšimli, a už sme

boli pred takým divným vchodom. Neskoršie som sa dozvedel, že sme došli do

"dvojky", do prijímacieho pavilónu, do úvodnej karantény. Ďalšie dianie prebehlo

ohromnou rýchlosťou. Rozlúčili sme sa s Otcem, zaviedli ma do jedálne, ponúkli

kakaom a vianočkou. Dobré mi padli. Veľa nového sa na mňa valilo, takže vtedy

som ani nerozmýšľal, čo je s Otcem, čo robí, ako sa dostane domov?

Z ďalších dní mi ostali len útržkovité pamiatky.

((Farebné fotografie som spravil oveľa neskoršie, pri jednej mojej návšteve.))

Dvojka...

Neviem, ako sme mali vyplnený deň, ale istotne bol dobre zorganizovaný, lebo nemám pocit, že by sme sa nudili. Spávali sme vo veľkej izbe, ktorá zrejme bola nad vchodom, kde sme do tejto tmavšej poschodovej budovy vošli. Bolo nás tam veľa. Mihol sa tam aj môj "starý" známy - "kolbás". Potešil som sa mu, lenže dlho tam medzi nami nezostal. Dost' často som registroval aj zvuk vlakov, ktoré chodili deň noc, v hojnom počte.

Dvojku z vonka som poriadne obzrel až neskôršie, keď som z nej odišiel. Vedľa nej je ešte jeden, na veľkosť podobný pavilon. Zrejme sú to staršie stavby. Asi jedny z prvých v tomto liečebnom ústave.

...Chýbali nám mamy a otcovia...

Takáto mohla byť v tom období moja nálada (zrejme nálada nás všetkých, ktorí sme tam boli):

Raz poobede, ako sme ležali v posteliach, akoby prefičali okolo nás na koči nejakí veselí, spievajúci ľudia. Teraz si myslím, že bol prvý máj... Onedlho, po dvoch týždňoch som potom bol preložený, pretriedený... na iné miesto.

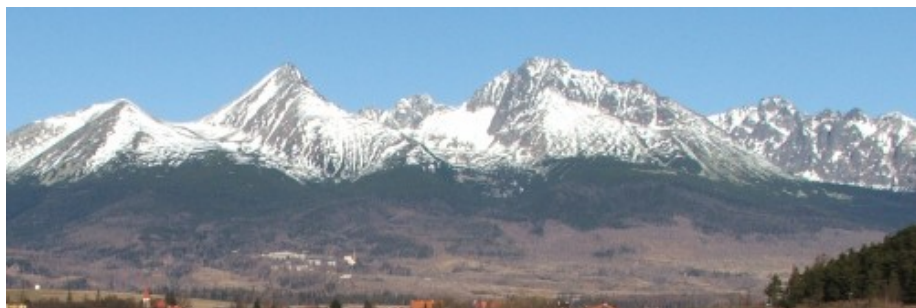
Päťka...

Po dvoch týždňoch ma premiestnili z "dvojky" na "päťku". Asi som sa tomu tešil, lebo bola to novšia väčšia, zvonka i z vnútra priestrannejšia, svetlejšia budova. Teraz už viem aj to, že mohol som sa ešte aj viac tešiť, lebo v päťke boli pacienti s menej vážnym stavom. No oprávnené by som mohol byť aj smutným, lebo tento prechod bol len začiatkom môjho pobytu v Lučivnej... Pri mojom príchode ešte som zazrel "veľkých chlapcov" (do 18 rokov) ktorí z tejto budovy práve odchádzali. Boli premiestnení do iného ústavu. To pre mňa bolo zasa šťastím, lebo zmenili sa skupiny v izbách, a tak ja som neprišiel ako nový chlapec do nejakého starého, zohratého kolektívu.

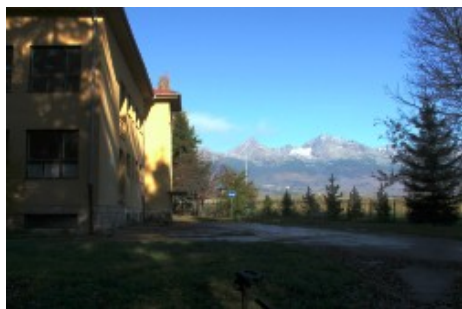

Hlavný vchod do budovy bol zo západnej strany, bližšie k "bráne". Cez tento vchod sa dalo vojsť do dievčenského krídla. V strede širokej svetlej chodby sa nachádzala izba sestričiek a jedáleň. Potom nasledovalo chlapčenské krídlo. Miestnosti boli orientované viac na južnú stranu. A z chlapčenského krídla budovy sa tiež dalo vyjsť. Smerom na východ. Skoro vždy sme práve tento vchod využívali. Medzi izbami boli veľké miestnosti s vaňou, umývadlami a WC. Poschodie, s podobným usporiadaním, bolo celé dievčenské. Stavba má tvar písmena E. Cez zasklené obloky chodby je výhľad na Vysoké Tatry.

Velikánsku širokú budovu v diaľke sme ľahko identifikovali: Vyšné Hágy... O bližších červených strechách ale som nesprávne myslel, že tam je Starý Smokovec. Sú to Mengusovce. Ja som však navyše poznal už len Štrbské Pleso.

Tatry...

Tak som bol tu, v "Tatrách". Takto som to myslel ja, takto to hovorili aj rodičia. Tak to vyzeralo z pohľadu ďalekého domova. Keď sme sa ale podívali z päťky od nášho vchodu na Tatry, na hory, tak veru boli ešte poriadne ďaleko. No táto nepresnosť nezmenila nič na tom, že bolo to tu veľmi elegantné miesto, "pánske"

miesto. Všetky miestnosti boli priestranné, svetlé, svojim spôsobom útulné. Zvlášť by som vyzdvihol ich absolútnu číastotu. Vtedy to nebolo nič zvláštne, bolo to prirodzené. My, pacienti sme nerobili neporiadok, a o umývaní podlahy, a podobné práce sa starali upratovačky, kým my sme mali program inde.

Jedným pravidelným programovým bodom, keď to počasie dovolilo, bolo, že sme išli na lehátka. Niekoľko metrov od nášho pavilónu, smerom na bránu, bola zakrytá pekná drevená stavba s masívnymi, tiež drevenými lehátkami. Každý sme dostali jednu deku, obsadili sme jedno lehátko a mohli sme čítať. Najčastejšie sme sa však len rozprávali, a hlavne dýchali! Čerstvý, riedši čistý tatranský vzduch. Obyčajne tento účelný oddych, a škola nám vyplňali naše doobedia. Rozdelené boli poriadnou, chutnou desiatou. Veľkým krajcom mäkkého chleba s hrubou vrstvou zlatistej, cibulkovej praženice.

Drevená stavba s lehátkami v súčasnosti už neexistuje. Našťastie som ju vyfotografoval. Je to jedna z mála fotografií, ktoré z tej doby sa vydarili, aj sa zachovali. Robil som ich maličkým jednoduchým

Kodakom, s ktorým fotieval ešte môj otec - ako dieťa. Išiel doň tuším šesť centimetrov široký film, ktorý stačil na osem, (alebo dvanásť ?) záberov. A práve s filmom boli problémy. Bol len na cievke, bez kazety, chránený len z jednej strany papierovým pásikom. Papier smerom k filmu bol čierny, smerom k zadnej stene fotoaparátu červený. Na tejto strane boli čísla, viditeľné cez červené okienko v zadnej stene aparátu. Aj správny posun filmu, pre ďalší záber sa odhadoval pomocou týchto čísiel.

Nenastavovala sa žiadna vzdialenosť, žiadny čas. Fotografia sa vydarila, len keď bolo ozaj pekné slnečné počasie. A ... keď pri vyberaní filmu, tento sa nerozvinul, a neosvetlil ...

Po učení sa a dýchaní nasledoval obed. V svetlej, čistej jedálni. Zvláštnosťou boli obdĺžnikovité porcelánové tanierne pre druhý chod. Prepážkou boli predelené na dve časti. Menšia vanička pre šalát, alebo kompót. No najgustióznejšie bolo, keď sa tu nachádzala čalamáda, vylepšená s primiešanými drobulinkými kuriatkami naloženými v octe. Veľmi chutne nám pripravovali aj uhorkový šalát. Pre jeho šťavu pravidelne sme sa vracali po obede s pohárikmi. Varili nám prvotriedne. Nevídane bohato, rozmanito, kvalitne!

Učíme sa ...

Niekde, aj doma ... , kvitli orgovány, konvalinky, jablone, ...

Nič sme z toho teraz nevideli, lebo práve sme sa učili.

My, menší žiaci, sme mali svoju školskú triedu v hornej jedálni, na dievčenskom poschodí.

Všetky malé ročníky sme sa učili spoločne v tejto jednej miestnosti, pod vedením jednej staršej pokojnej pani učiteľky. Striedavo sme písali, čítali, počítali, kreslili, spievali, dokonca sme aj súťažili.

V jednej súťaži sa mi podarilo obsadiť druhé miesto. So spolužiačkou som prehral v disciplíne "čisté ruky"!

Moje boli zašpinené atramentom.

Druhá vec, na čo školské sa pamätám, že koncom tohto môjho tretieho ročníka som

zo slovenského jazyka dostal trojku. Nebolo by to nič zvláštne, keby z ostatných predmetov som nemal lepšiu známku. Tu ale bolo málo času, aby som náskok svojich spolužiakov vo vybraných slovách dohonil. Všimla si to aj učiteľka, lebo

tú trojku sa snažila vysvetliť mojim rodičom, oni potom mne. Pochopil som to.

Ani

neviem, prečo si to pamätám. Veď učili sme sa hrovou formou, neboli sme stresovaní

nejakým nepríjemným skúšaním.

V mojom štvrtom ročníku potom prišla o niečo mladšia učiteľka. A tú trojku sa mi

podarilo opraviť.

Pri mojej neskoršej návšteve som videl lavice na okraji ihriska. Dobrý nápad! Aj pre žiakov, aj pre návštevníka.

"Cudzinec" si môže oddýchnuť, vybaľiť si olovrant, a spokojne si zaspomínať...

Trojšulcové...

Začiatok pracovného dňa býval vyplnený pravidelne "dýchaním" na lehátkach, a školou v jedálni. Koniec dňa, hlavne svia-
točného, zasa kultúrou, najčastejšie filmom. Pomerne často v kine. Toto miesto bolo spravené v hale, v pavilóne kde
sa
nachádzala aj kuchyňa. Do tohto pavilónu bolo možné prejsť cez malý lesík, ktorý bol dosť hustý, vychodená cestička
ka úzka a krivoľaká, a prvé korene stromov vychádzali na povrch. Cesta tam, hlavne v lete bola bez problémov.
Horšie to bolo na jeseň a v zime, kým nenapadal sneh. A potom hlavne neskoršie naspäť. Keď už bola
poriadna tma. Často sme narážali jeden do druhého, často sme sa potkýňali v koreňoch. Je teda pri-
rodzené, že vznikol nápad: potrebujeme baterku! Onedlho sa objavili rôzne baterky s rôznymi
batériami. Niektoré menšie málo vydržali. Aj svietili len na malú vzdialenosť. Oboznamo-
vali sme sa teda v praxi s teóriou bateriek, a začala sa aj súťaž, kto má najlepší kus!
Inšpirovalo to aj mňa, a zrejme som o tom napísal domov, lebo onedlho v balíku
prišla krásna, okrúhla, dlhá plechová baterka, s velikánskou hlavou. Aj vďa-
ka tej veľkej hlave krásne svietila. Ostro, a na poriadnu vzdialenosť.
"Trojšulcová" - vravievali kamaráti uznanlivo.

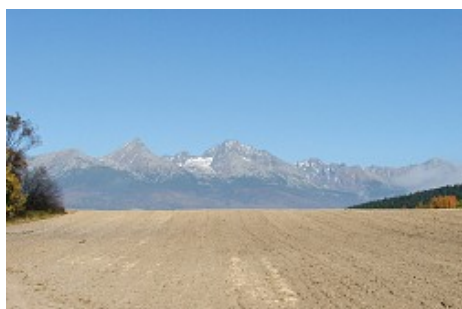
Túto lampu som potom chvíľu využíval aj na tajné nočné čítanie pod paplónom. Ktorýsi kamarát mi dodával ošúchané,
chatrne
viazané "kovbojky".

Vychádzky...

Keď nám to počasie dovolilo, chodievali sme na vychádzky. Tak sa mi marí, v týždni poobede, cez víkend doobedu. Najbežnejšie bolo, keď sme sa vybrali na veľikánsku čistinu do lesa, ktorá nasledovala za veľkým ihriskom, za prvou čistinou. V lete, pokiaľ sme mali peniaze, cestou sme si odskočili do obchodíka, kúpiť si vrecúško čerešní. Na čistine som obkukával borievky, vtedy som si myslel, že sú to čučoriedky. Alebo sme hľadali kuriatka. Našou najobľúbenejšou činnosťou ale bolo vyrezávanie lodičiek z kôry smrekov. Preto, okrem bateriek, veľmi vyhľadávanými majetkami boli, aj sa strácali ... , vreckové nožičky.

Druhá typická cesta viedla zadnou bránou von, rovnobežne s koľajnicami, smerom na železničnú stanicu, potom pri poliach, na Svit, k ďalekému kopčeku, k partizánskeho pamätníku. Vtedy na ňom pri tabuli ešte viseli zbytky nejakej pušky.

Neskoršie na jeseň, sme vyšli aj hlavnou bránou, na zemiaciská, kde už pozbierali úrodu. Snažili sme sa nájsť niekoľko zabudnutých kusov, a upiecť ich na zapálených suchých vnatiach. To sa veľmi nedarilo. Ja potom som začal kresliť obrisy štítov na kus papiera. Sestrička si to všimla, začudovane sa dívala.

Tieto vychádzky mali najmenej štyri udivujúce zvláštnosti. Prvou bola krásna príroda okolia. Druhou, že sestričky sa nebáli ísť s veľkou skupinou detí aj ďaleko, aj do lesa, a nechali nás voľne narábať s nožičkami. Treťou - že keď sme sa z dlhých túr vrátili, odskrutkovali sme ružicu sprchy z hadice, napojili sme sa na ňu, a nasali sme do seba obrovské množstvo studenej vody, - no nikomu sa nič nestalo. Žiadne zapálenie hrdla, alebo mandlí... Najviac ma ale udivuje: ako usporiadane, disciplinovane sme chodili! Veľká skupina detí, pod dozorom jedinej sestričky.

Kultúra ...

Typickú kultúru, v tom jednoduchom chápaní, pre nás znamenalo premietanie filmov. Toto sme mali veľmi často, neviem, či aj nie každý večer. "Bežné" premietanie sa začalo po večeri, hore, na dievčenskom poschodí, v strede chodby. Väčšinou to boli

"kovbojky". Mladí muži so šatkami na tvári, a s pištoľmi, "lietali" na koňoch. Toľko mi ostalo o nich v pamäti. Na vážnejšie, a pozdejšie začínajúce filmy mohli ísť len tí, čo už mali desať rokov. Takže aj ja som sa potešil, keď som túto hranicu dosiahol.

A práve vďaka tejto podmienke si presne pamätám, kedy som to vlastne na tom liečení bol.

Vážnejšie premietania filmov sa odohrávali v kine, v jedálni nad centrálnou kuchyňou. Táto pekná budova sa prestavala, dokonca sa oplotila, a tak sa vyčlenila z areálu. Našťastie tú pôvodnú som odfotografoval pri mojej prvej návšteve. Do nej sme chodievali cez

lesík s baterkami ...

Naša "kinosála" mala aj javisko, takže sa tam hrávalo aj divadlo. No najviac zaujímavé bolo rezké, temperamentné predstavenie veľkého sláčikového orchestra. Hrali cigánske, a ľudové piesne.

Hudba sa ozývala aj v nedeľu z reproduktorov, ktoré boli umiestnené na stromoch, na okraji parkov. Súdiac podľa muziky, asi

to reprodukovali zo starých platní, ktoré v kúpeľoch ostali zrejme z ich dávnejšej, honosnejšej predsocialistickej histórie. Pri

poobedňajšom oddychu sa krásne počúvalo to "ku-ku-ru-ku-kú" a "la Paloma". A nad staršou maďarskou, cigánskou muzikou

pod Tatrami aj moji rodičia ostali prekvapení - pri ich návšteve.

Ku kultúre patria aj knihy. Rodičia ich posielali, ja som ich čítal. Tak som sa zoznámil s Barunkou, s dobrodružstvami v divo-

čine, a s dvoma okrajovými knižkami. Prvá z nich bola utopistická, písala o budúcnosti, keď automatické lietajúce taxíky do-

pravujú ľudí. Najväčším prínosom tohto diela bolo, že pri ňom som prišiel na myšlienku rýchleho čítania, na ňom som trénoval

rôzne možnosti (pochopenie celého slova, čítanie dvoch riadkov, ...). Druhú krajnosť znamenala stará kniha opisujúca histo-

rické obdobia, životy panovníkov. Tú odporúčili moji kamaráti jednej neznámej sestričke, ktorá k nám prišla na nočnú službu a

zháňala si niečo na čítanie. Onedlho mi ju znechutene vrátila ... Ani mne sa nepáčila ...

Rozhodne ku kultúre patrí ale aj celkový prejav tohto liečebného ústavu! Čistota, spôsob jednania, spôsob stravovania, atď.

Rodičia ...

Ešte som bol doma, keď zo zaslaného pozývacieho listu sme sa dozvedeli aj to, že prvá návšteva v liečebnom ústave bude môcť byť až po uplynutí šiestich týždňov. No uplynula aj táto doba, a rodičia mi napísali, že prídu (myslím si, že v nedeľu).

Bolo mi jasné, že pre veľkú vzdialenosť tak rýchlo to nebude, preto som nebol netrpezlivý. Počasie však sa pokazilo, a tak

nám vymysleli náhradný program: premietanie filmu, na našej chodbe, už pred obedom. Príliš nás to v tomto nezvyčajnom

čase nebavilo. Do takejto atmosféry prišlo, že niekto mi oznámil: mám návštevu. Išiel som k vchodu na dievčenskej strane,

a tam stáli, už ma čakali moji rodičia. Zmoknutí, s motorkou, a s aktovkou, v pršiplášťoch.

Motorku si otec, vodič, požiarny technik vypožičal v práci...

Boli veľmi uzímení a aj napriek pršiplášťom úplne zmoknutí. Ihneď mi porozprávali, že doma už

ráno pršalo, ale keďže to sľúbili, tak vyštartovali. Mame doteraz sa s tou cestou spájajú tri zážitky:

- cestou v horách, v lesoch stretli urastených drevorúbačov, a Mamu napadlo, čo keby títo chlapi

ich "zastavili"... (nechodievala do lesa, možno sa kúsok aj bála),

- ako sa pri opravovaní pršiplášťa hýbala, Otec sa bál, aby nedostali šmyk, aby nespadli ... ,

- boli len na niekoľko kilometrov z domu, keď Mama sa už vypytovala, či Lučivná je ešte ďaleko?

Tešili sme sa, že sme spolu. Oni sa ma s obavami vypytovali, či nemám nejaké starosti? Ozaj som

nemal, až na jednu maličkosť: jeden starší chlapec občas drsnejšie sa vyjadroval. (Ten ale onedlho

odišiel.) O chvíľočku museli sa rozlúčiť aj moji rodičia, aby do večera bezpečne sa vrátili domov.

Neskoršie som ešte mal veľa ďalších návštev. (Za desať! mesiacov na ne bolo dosť času, dosť príležitostí.)

Cez leto ma navštívili aj moji starí rodičia z Otcovej strany. Napriek tomu, že Starý Otec už mal okolo sedemdesiatšesť! rokov. Pricestovali obidvaja vlakom, obidvaja v čiernom, Starý Otec samozrejme aj s čiernym klobúkom. Doniesli mi vrtuľu,

ktorá prudkým potiahnutím pásika z umelej hmoty sa rozkrútila, a vyletela veľmi vysoko. To priamo volalo po veľkom priestore, tak sme vyšli na prvé ihrisko, na čistinu do lesa.

Neskoršie aj Mama prišla ešte raz, pre zmenu vlakom, s mamou jednej ďalšej pacientky. Došli dosť neskoro, a mali ťažkosti,

kde by mohli prespať? Nakoniec ich ubytovali pod nami, v suteréne. A viaže sa k tomu ďalší zážitok: nejaká upratovačka?,

ktorá tiež tam spala, mala natiahnutý veľký budík, zobudila ich príliš zavčasu ...

Vtedy ma to nenapadlo, ale je tu niečo: koľko námah tieto cesty vyžadovali od tých mojich návštevníkov! ...

(Cesta bola dlhá, oni na také dobrodružstvá neboli pripravení, ani trasu nepoznali, ani peňazí nazvyš nemali, ...)

Kamaráti ...

Vľavo na obrázku je Žember. Jeho výzor a meno si pamätám. Možno preto, že existuje táto fotografia. Tak isto si pamätám meno Frťala, spája sa mi s ním informácia o operácii, ale s jeho výzorom už nie som si istý.

Žeby to on bol vzadu na tej druhej fotografii? A vpredu - že by som to bol ja?

Spomínam si aj na Halása, asi z okolia Hlohovca. Bol odo mňa starší, možno o tri, štyri roky. Prišiel k nám

neskoršie, a dostal "kryštálku", malé jednoduché rádio v krabici z umelej hmoty, so slúchadlami.

Vytiahol

k nemu drôt cez oblok, k smreku na okraji lesíka, ako anténu. Večer to aj hralo ...

S teóriou takého rádia vtedy sme sa už zaoberali viacerí. Ja som sa o tom veľa naučil od Imreho Képesa.

S ním sme konzultovali aj moju utopistickú knižku. On bol z Drienoviec?, pri Moldave nad Bodvou.

Veľmi silný zážitok sa mi spája s vysokým, asi pätnásťročným chlapcom!

Bola tmavá noc. Zobudil som sa na silný hrmot. Blesky udierali. Čoraz hustejšie, čoraz bližšie. Ten hluk

sa zosilnel, nevedel som zaspáť, tak som to pozoroval. Vyvinulo sa to do fantastického ohňostroja, aký

ani dovtedy, ani odvtedy som už nezažil. Blesky tak husto nasledovali za sebou, že sa spojili, izba bola dlhé

chvilke osvetlená v jednom kuse, a aj ten strašný rev bol plynulý! A v tom odraze som pocítil, že dalo by

sa mi aj cikať. Ale, akosi, v tom imponantnom koncerte tatranskej prírody, nemal som chuť ísť! Tak moja

pozornosť už sa rozvetvila. Časom som ale zbadal, že aj môj sused sa pohol na posteli. "Neideme, Žubor? - na záchod" - asi tak to zo mňa vyšlo. A išli sme. A potom sme už zaspali.

S kamarátmi z ústavu sa spájajú aj ďalšie príhody. Niektoré sú aj jemne pikantné, ale

nie hrubé. "Kamarátom" niekedy sa podarili aj nepríjemné veci. Raz, neviem ako,

začali sme sa zaujímať o poplašné pištole. Možno u niekoho sme to videli. A zrejme

som to napísal aj domov, lebo o chvíľu som vlastnil aj ja takúto vecičku.

Dokonca aj

s nábojmi. Naraz sa tam zmestili štyri. Bol to taký starší, hranatý typ. Neviem ako, ale

prišiel aj druhý, krajší, modernejší "šest'ránný" typ. Malo to len jednu zvláštnu nevý-

hodu: to že strielalo hore, nie dopredu. Obidve vecičky sme schovávali v kúpeľni, ale

raz večer niektorý z chlapcov si tú krajšiu požičal, a neodolal pokušeniu.

Vystrelil na

chodbe. Samozrejme sestričky ho ihneď odzbrojili, a pištoľ sa ocitla u kočiša, ktorý

nám predtým dopravil večeru. Darmo som potom išiel, že tá vecička je moja. Neverili mi. Možno kočišovi to dobre prišlo.

Na tretej fotografii možno som to ja. Miesto však je isté: pravý oblok našej izby, a jediný stôl, v strede našej izby. (Plus otlačky prstov na fotografii ...)

"Skópia" ...

Už som dlho bol v Lučivnej, keď raz večer ma vybrali do malej skupinky, a oznámili nám, že zajtra ideme na "skópiu". Ráno namiesto raňajok som dostal injekciu do stehna. Potom sme išli do "trojky" - do pavilónu číslo tri. Zvonka sme tento pavilón už poznali z našich vychádzok. Je medzi päťkou a medzi prvým ihriskom.

Fotografiu "trojky" som dlhé desaťročia nemal! Smerom od "päťky" vôbec nie je fotogenická, a smerom od ihriska bola za- krytá husto rastúcimi smrekmi. Až nedávno, keď sa odstraňo- vali následky veternej kalamity, rozriedil sa ten lesík, a celkom pekná architektúra "trojky" sa mierne odhalila. Sem sme teda došli. Po jednom nás volali. Posadili ma do kres- la, podobného, ako je u zubára. Predomnou sa usadil doktor, s okrúhlym zrkadlom na čele, nad plamienikom ohrieval nejaký skalpel, a dlho sa s ním pohrával v mojom hrdle. Necítil som nič. To by sa aj mohlo vydržať... Lenže, malo to aj pokračova- nie! Zaviedli ma do druhej, tmavej miestnosti, mal som si ľah- núť na operačný stôl, a odrazu mi začali pchať do hrdla nejakú oceľovú rúru. Dýchať pri nej sa dalo len veľmi biedne! Tak som sa reflexívne zdvihol. Doktor tú rúru ešte stihol vytiahnuť, a: strelil mi poriadné zaucho! Tak som to už vydržal ...

Chvíľu nás ešte nechali čakať, zrejme nás ešte pozorovali. Za ten čas ja som si všimol, že niektorí chlapi dopadli ešte horšie.

Natlačili im do pľúc nejakú bielu tekutinu, pozorovali ich pod roentgenom, a teraz museli nehybne ležať.

Aj tieto nepríjemnosti však prešli. Plný zážitkami sme sa vrátili "domov", kde nás už čakali s veľkými krajcami chleba, s praže- nicou. Chutili ...

Zdá sa mi, že túto "tortúru" som ešte dvakrát absolvoval. Ale už poučený, bez bitky ...

Neskoršie sme prežili jedno podobné, ale oveľa jednoduchšie vyšetrenie. Vatičky, nakrútené na paličky, obtreli o naše mandle, druhé potom o nosné diery. Takto získané vzorky zavreli do skúmaviek.

(Ktovie, či môj vysoký tlak, meraný hlavne v ambulanciách, nie je výsledkom aj týchto zážitkov?)

Kúpanie ...

V novom dome sme už mali kúpeľňu, v starom, kde sme bývali so starými rodičmi, ešte nie. No po celodennej práci aj tak sme sa poriadne poumývali. Najprv dopolpása, potom sme sa do lavóra postavili. V lete sme sa hocikedy zohli aj pod vodnú pumpu nad studňou. Vo veľkých horúčavách, keď pritom sme nemali robotu, napríklad v nedeľu, dovolili sme si aj väčší luxus. Slniečko nám ohrialo vodu v plechovej vani na dvore, a hlavne my deti, sme sa máčali, len tak, zo zábavy. Keď bolo poriadne teplo, tak vo veľkej vani, keď menej, tak v malej. (Rieku sme nemali veľmi blízko, a bazény mali len zvlášť bohatí páni.)

Kúpali sme sa aj v Lučivnej. Vlastne: nás kúpali. Bola to jedna typická, opakujúca sa etapa nášho tamjšieho života.

Myslím si,

že táto hromadná akcia vypukla vždy v nedeľu doobeda. Vtedy všetci chlanci sme prešli na začiatok dievčenskej chodby, kam

zvyčajne cez týždeň sme si ani nos nestrčili. Tam, v rohu chodby, sme vošli do kúpeľne, aj desiat naraz. Celej akcii obyčajne

velila najstaršia z našich stálych troch sestričiek - sestrička Hojná.

Zavelila: gate dole!

Vzduch vo veľkej kúpeľni bol biely a mokry od horúcej pary, my sme stáli v nejakom divnom krivom rade, či zástupe, a v podstate bolo hodne veselo. Niektorí sa hanbili, niektorí to len predstierali, aby sa ešte viac žartovalo. Postupne každý sa dostal

do vane. Poriadne sa namydľil, ešte viac ho namydľila sestrička - za sprievodu veselých poznámok.

Tejto zábave sa horko-tážko vyhlo len niekoľko pätnásťročných "veľkých" chlapcov. Prosíkali, a presviedčali, že oni sa aj

sami poriadne okúpu. V našich kúpeľňach, pri izbách.

Zvláštnosťou tejto kúpeľne boli ešte dve skrine. V jednej, keď sestrička z nej čosi vyberala, sa ukázali rôzne veci.

Vyzeralo

to na tu zabudnuté, alebo skonfiškované predmety pacientov. Tak teda rozmýšľam, či tam nebol (či tam nie je) aj môj "poplaš-

ňák" ? (Čiste teoreticky tam mal byť ...)

K druhej skrini ma raz zavola akýsi nový chlapec. Mal tam poriadny kus čistého, nemastného pečeného mäsa. Odkrojil z ne-

ho plátok, ponúkol mi ho. Baranina - hovoril jednoducho. Chutilo mi to ...

(Čo všetko tie skrine skrývali ...)

Sviatok ...

V pamäti mi ostala jedna maxi sviatočná akcia. Predpokladám, že nám to vymysleli na deň detí. Išli sme na ihrisko. Bolo nás tam nezvyčajne veľa. A bolo krásne, slnečné, teplé počasie. Bolo tam postavené aj javisko. Najprv sme na ňom účinkovali aj my. Zrejme každá školská skupina si pripravila svoj program, svoj príspevok. Naša učiteľka to narežirovala tak, že sme tančili, aj spievali: "nemá každý perinu", ... Potom sme išli "rybárčiť". Každý z nás mal ceduľku. Tú sme zavesili na špagát, ktorý bol pripevnený na koniec dlhého papeka. Tak sme tú ceduľku pustili za nepriehľadný kruhový záves, a keď sme tú našu "udicu" vytiahli, boli na konci špagáta nejaké cukríky, alebo čokoládky. Na záver sme si ešte kľukli do veľkého kruhu, a zahráli sme si: "ide pešek okolo, nedívaj sa na neho". Táto hra sa mi nejak extra nepáčila, ale dalo sa to vydržať.

Tento sviatočný deň bol výnimočný aj s tým, že po obede sme dostali zmrzlinu. Nie do pohárov, ale do kornútkov.

A ešte to vždy nebolo všetko! Vo vzduchu sa objavili lietadlá, a robili rôzne akrobatické kúsky.

Slniečko už skoro ukončilo svoju dennú dráhu, išli sme domov. Už sme boli na chodbe "päťky", keď sme započuli nejaký divný plynulý zvuk. Vybehli sme na balkón, na konci chodby, a z priestoru nad budovou sa objavilo lietadlo. Letelo veľmi nízko, pomerne pomaly, a asi práve preto sa nám javilo ako obrovské. Vetroň - vysvetľovali vzrušene starší kamaráti. "Stratil výšku..." Lietadlo klesalo a klesalo, zrejme pristálo v obilí, smerom na partizánsku pamiatku.

Toľko vzrušenia na jeden deň ...

Diéta ...

Jedno ráno sa nezačalo dobre. Bolela ma pravá strana brucha. Bolesť neustupovala, ba sa stupňovala. Natoľko, že som išiel za sestričkou, nech mi dá injekciu. Dodnes túto príhodu spomínam, že človek sa injekciám vyhýba, ale ja už mám tú skúsenosť, že keď je ozaj zle, tak o ne prosíš!

Horšie však bolo, že mne ani tá injekcia, ktorú napokon som dostal, do stehna, nepomohla. Poobede teda ma sanitkou previezli do Spišskej Soboty pri Poprade, do nemocnice, na chirurgiu. Tam mi dali na brucho v plochej gumovej nádržke ľad. To časom našťastie zabralo, dovedy ale som mal kopu zážitkov: Začínalo to večer. Jeden v izbe zo susedov vzdychal, bol čerstvo operovaný. Druhého priniesli o chvíľu! Veru bolo poriadne dusno! Nejak som ale zaspal, no nie dlho. V noci priviezli starého človeka, a práve on ma ráno zobudil s tým, že vstal, šmátral po nočnom stolíku, a išiel sa napiť. Bolo by to celkom v poriadku, keby som si nevšimol, že napil sa z vysokého kužeľovitého pohára, ktorý mu tam večer nachystali - pre moč. Asi o hodinu neskôršie, keď sa na izbe začala debata, vysvitlo, že ten pacient zobudil aj druhých, aj oni videli, čo ja. Každý sa smial. Nálada ešte viac stúpila, keď odrazu jeden čerstvo operovaný nevedel, čo má robiť. Bolo mu smiešno, ale ako sa smial, rana ho bolela. Začal teda prosíkať ostatných, nech sa už neveselia. No tých táto situácia ešte viac rozvášnila. Veselo bolo aj mne, keď mi bolesť ustupovala. O niekoľko dní ma pustili "domov", nazad do liečebného ústavu.

V ústave som mal normálny program s ostatnými, akurát som musel držať diétu. Bolo pekne, chodili sme do lesa, a tam bolo strašne veľa kuriatok. Zmocnela sa nás zberateľská vášeň. V obchode sme si vy- pýtali veľké papierové vrecúška, a pri najbližšej príležitosti sme ich naplnili. S kuchárkami sme sa dohodli, že nám ich usmažia. Stalo sa, ale neservírovali nám to v jedálni, namiesto obeda, alebo večere, ale priniesli to v čase olovrantu priamo na izbu. Každému v jednom hlbokom tanieri, naloženom do kopca! Boli sme nadšení. Našu radosť nepokazilo ani to, že na chlieb sa zabudlo! Chutilo. Zjedli sme všetko. Aj ja.

Potom ma odrazu napadlo: veď ja držím diétu!
 No, už sa nedalo nič robiť ...
 Našťastie nič sa nestalo. Len som zažil ďalšiu veselú príhodu.
 A sestričky usúdili, že s diétou môžem prestať.

Návštevy ...

Zaujímavé je, že na návštevy svojich spolubývajúcich si nespomínam. Na moje však áno.

Jedna z nich je kuriózna dvojnásobne. Našli ma v nemocnici. Moja Stará Mama, a jej dcéra, otcova sestra. Prekvapili ma. Vyšli sme na terasu, z nemocničnej izby, a kúsok sme sa porozprávali. Nemohli ostať veľmi dlho, museli stíhnuť spoj domov. Tak mi začali vykladať darčeky. Hlavne ovocie. Hlavným darčekom mali byť dva - či tri banány. Vtedy ešte u nás neboli bežné.

Vytiahli banán z tašky, z vrecúška, a chystali sa ho olúpať, aby som ten prvý ochutnal ešte vtedy, pri nich.

No odrazu sa zastavili, pozreli to lepšie, a smutne konštatovali: aký je hnedý, fľakatý, asi sa už kazí! Radšej ho nejedz. Aby sa ti niečo nestalo ... Chytili, a zahodili banány do smetného koša. Tam bol, priamo pri nás na terase.

Až po rokoch, keď banány sa častejšie objavovali aj u nás v obchodoch, a keď sme ich už viackrát kúpili aj my, sme si spomenuli na tú predchádzajúcu príhodu. S chuťou sme sa nad našou nevedomosťou zasmiali.

Dodnes ma to rozveseluje ... (No ony žiaľ už zomreli ...)

Vďaka tejto príhode spomienka na tú starú návštevu dodnes žije.

Husacina ...

Neviem, kto ako je s husacinou? Ja sa s ňou málokedy stretávam. Ale keď už áno, tak obyčajne je to zaujímavé. Nie pre samotnú husacinu, ale pre okolnosti.

Moje druhé takéto stretnutie s ňou sa odohralo práve v Lučivnej. To zaujímavé bolo: miesto "stretnutia" - v kúpeľni! Pri našej izbe. Za sklom ... Hornú polovicu steny medzi našou izbou a kúpeľňou totiž tvorili veľké sklené tabule. To sme si ale ani neuviedomili, pretože tie sklá boli zafarbené. Niekedy dávno možno na bielo, ale v čase môjho pobytu tam už boli skôr žltkasto hnedé.

Už som spomenul, že v tejto kúpeľni

- sme sa napájali ľadovou vodou po teplých letných výletoch,
- tu sme schovávali moju poplašnú pištoľ,
- a cez ňu sme podnikli náš nočný "výlet" cez tú strašnú búrku!

S našou kúpeľňou sa spája aj ďalší, tentokrát nepríjemný zážitok:

Naše sestričky asi mali dovolenku, keď na nočných službách sa objavovali neznáme osoby. O nejakých nočných službách

predtým sme nemali ani poňatia, lebo sme spali. Tieto nové ale nás pravidelne budili, cez každú noc, a vyhánali nás na WC.

Aby to bolo ešte zaujímavejšie, bez príčiny nám ošľahávali lýtka nejakými tenkými paličkami. Poriadne to štípalo!

Tento nepríjemný zážitok kompenzuje nasledovná spomienka:

Raz večer, keď sme už boli v pyžame, a chystali sme si zaľahnúť, pozval ma - do kúpeľky - môj spolubývajúci, Halás.

Na moje počudovanie otvoril tam jednu skrinku, kde mal uložený balík. Odhrnul papiere, - mal tam upečenú hus.

(foto z Visegradu)

Odkiaľsi vytiahol nožík, a ako skúsený odborník odrezal jeden tenulinký plátok. Tak na jazyk, na ochutnanie. Ponúkol mi ho. Bolo to celkom dobré. Chutné suché, nemastné upečené mäso. Potom si odrezal sebe, jeden väčší kus, a zavrel skriňu. Išli sme spať. Bolo to pre mňa vyznamenaním!

Ako potom ten zbytok zlikvidoval? - to už neviem.

Vianoce ...

O vianočnom sviatku sme boli už týždne vopred informovaní. Možno to zariadili starší chlapci, ale najskôr sme plynutie času sledovali všetci, veď sme počítali, ako dlho tu už pobývame. Všimli sme príchody mesiacov, zmeny ročných období, príchody sviatkov.

Takže už asi dva týždne pred Vianocami sme plánovali, že v izbe budeme mať vyzdobený stromček, a písali sme domov listy, aby nám k tomu posielali salonky. Onedlho začali prichádzať balíky. Jeden z väčších chlapcov sa postaral aj o sekerku. Tak to prišlo. Ráno som sa zobudil. Videl som, že vonku je sneh, zima, a jeden sused sa oblieka, berie nástroje, a ide von, ide pre stromček. Večer sme ten stromček na stole bohato vyzdobili, a išli sme pozrieť, čo dokázali ostatní.

Najfantastickejší stromček, veľkolepý, ale kúsok strašidelný, mali na jednej izbe na poschodí veľké dievčatá. Prišlo im strašne veľa saloniek, ozdób, tak všetko navešali. "Stromček" bol obrovský, až po strop, celý ladený do lesklej striebornej farby. Skoro nebolo vidieť konáre, zelené ihličie! Ten strieborný "vodopád" umocňovali dlhé, úzke stribristo lesklé pásiky umiestnené husto, z hora smerom dole. S úžasom, dlho sme to pozerali. Bolo to fantastické, ale tak trochu znepokojujúce. Slovom sme to asi nepovedali, ale srdcia to zrejme cítili, že doma je to menej bohaté, ale teplejšie ...

Nasledovala večera. Je mi to zvláštne, prečo som sedel blízko k vchodu, čelom k dverám. Veď inokedy som k nim bol chrbtom, bližšie k oblokom. Prinášali slávnostnú večeru. Na obvyklých hranatých, delených tanieroch. Boli vrchovato naložené, a pripomínali vonkajšie zasnežené štíty Tatier. Veľký vyprázaný rezeň z rybacieho mäsa, bohato obložený hranolkami varených zemiakov, a všetko poliate snehobielou hustou omáčkou. Aj toto bolo zvláštne, ako ten obrovský strieborný "stromček".

Pri bližšom skúmaní som zistil, že v omáčke je aj cibuľa. Tá mi nevadila. Možno aj tú rybu by som zdolal. Ale na majonézu som z domu vôbec nebol zvyknutý. Začal som teda vyberať len zemiaky - celkom očistiť však sa nedali. Slávnostná večera mi pokazila náladu ...

Ešte horšie to dopadlo, na druhý deň, ráno. Stratil som chuť, na jedlá som sa nemohol ani poďívať. Ani tretí deň. Až potom.

Napadlo ma, ako v podobných prípadoch ma doma Mama kurírovala. Kyslú uhorku však som tu nemal. Ale! - začiatkom leta,

keď tú uhorku už nie, a iné ešte sme nemali, tak Mama nám upiekla zelené jablko ... A jablko som mal. Žlté ... Kde to piecť?

No v kúpeľni! Voda bola horúca! Podarilo sa!

Stláčal som to jablčko, vysával som spod šupiny šťavu. Potom som ho už celé zjedol. A bolo po sviatkoch ...

Domov ...

Nový rok, január, bol nejaký zvlášť pokojný. Žiadne búrky, žiadne skonfiškovania poplašných pištolí, ... Akurát niekoľkokrát prešla chodbou mladá žena - nová doktorka, hovorilo sa. A akoby sa pošepkávalo, že idem domov ... Pre mňa ten január tu bol už deviatym mesiacom. Viac - menej už som si zvykol na tunajší život. A ešte som ani tortu nevyhral, nepribral som tých žiadaných desať kilogramov. Ale aj tak som už čakal. No, prišiel len február. Nič ... Pokojný, zasnežený život. Obdivoval som ďalej zasnežené tatranské štíty.

A koniec! 10. január 1960. Prišlo to ako blesk!

Mohlo byť okolo deviatej, ráno. Stál som oblečený na okraji cesty pred "trojkou". Otec išiel dovnútra, vybaviť si formality.

Bolo chladno, kúsok sivo, slniečko sa nepozeralo. V snehu boli vyšľapané stopy po kolesách aut, miestami až po sivý asfalt.

Malé čierne veveričky, ktoré tu v lete veselo poskakovali, nikde. Nechcel som tu zostať, ale bolo mi smutno ...

Potom chvíľu sme čakali. Teraz prepúšťali aj jedno dievča z nášho mesta, jeho rodičia nás zobrali domov, ich autom.

Išli sme. Dlho, dlho. Všade bol sneh, ale očakával som väčší. A nepríjemne ma bolel zadok. Bol som vo wartburgu zatlačený

vzadu v strede, medzi dvoma dospelými.

Došli sme. Domov. Vošiel som do kuchyne. Zdala sa mi malá, a tmavá.

Na posteli sedela moja sestra. Staršia z nich. Divala sa. Prišiel som práve v deň jej narodenín! Zrejme som jej po desiatich

mesiacoch bol cudzí, i keď istotne ma už netrpezlivo čakali.

Na druhý deň sme mali sviatočný obed. Náš veľký kohút doplatil na môj príchod ...

Anna ...

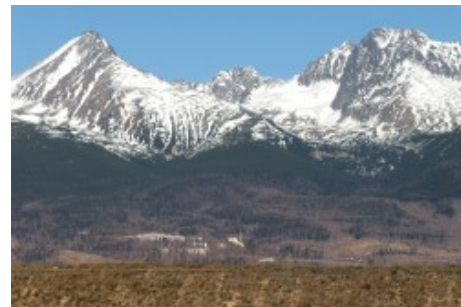
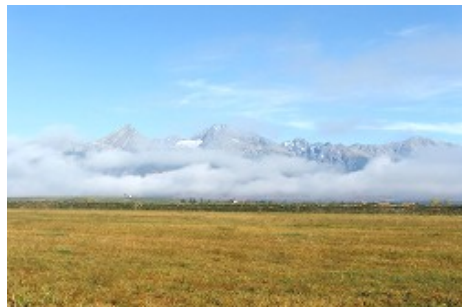
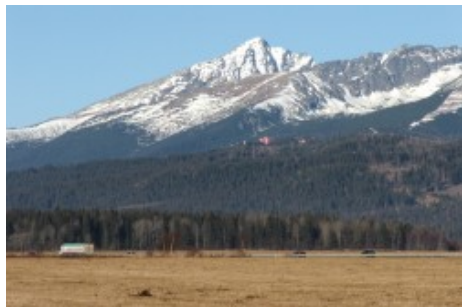

Našu obvyklú dýchaciu kúru sme praktizovali, keď z hornej časti drevenej stavby prešlo k nám jedno "veľké" dievča. Zastavilo sa pred mojou lehátkou, posunulo ku mne lízatko, že mi ho Anna posla ... Annu som poznal, spolu sme chodili na vyučovanie, do "školy", ale nekamarátili sme sa viac, než s ostatnými, takže som ostal prekvapený. Teraz si myslím, že tento žartík istotne si vymysleli "veľké dievčatá" - jej spolubývajúce. No bolo to zvláštne, lebo dovtedy žiadne takéto zmiešané akcie sa tam nevyskytli. Nevieam, či som sa hanbil, či som sa urazil? - alebo len tak z frajeriny, som vstal, chytil lízatko, išiel na dievčenskú stranu, a hodil som to Anne na deku. Jej to zrejme nepatrilo, lebo to tiež nechcela. Potom sme to ešte raz "riešili" na schodoch v päťke, a skončili sme to.

Avšak zrejme táto príhoda zapríčinila, že keď som sa už chystal domov, v mojom slovníčku, spolu s kamarátovými, sa našla aj Annina adresa. Začali sme si dopisovať. Celkom sme si rozumeli, lenže Anna raz zdvorilo ukončila svoj list výrazom: "bozkáva Ťa"... Prečítali to aj moji rodičia, a ja som sa veľmi hanbil! Dopisovanie sa skončilo ... Bol som ešte mladý ... (Odvtedy o Anne neviem nič. Pamätám si však, že mala jednu zvláštnosť, podľa ktorej by som ju aj dnes spoznal!)

Lučivná ...

Lučivná - to sú pre mňa pavilóny, kamaráti, pohodlie, zabezpečenie, vychádzky, kultúra, návštevy, príhody, zážitky, skúsenosti, samostatnosť, liečenie, ... Stovky ďalších udalostí a desiatky ďalších objavených miest. Ale hlavne Tatry!

Vľavo je pohľad na Štrbské Pleso od Lučivnej, vpravo pohľad na Vyšné Hágy. V strede sa práve roztrháva opona z hmly o pol dvanástej, na jeseň, v októbri. Vysoké Tatry sa odkryli za niekoľko málo minút, ponúkajúc desiatky rôznych obrazov.

Ešte dramatickejšie boli tieto zmeny neskoro poobede, keď sa blížila zima, s búrkami. Tie hlboké pocity sa nedajú opísať, treba ich zažiť... Stával som za oblokom, na chodbe, a v ohniskách akejsi elipsy som bol uzavretý tmou ja a "Tatry". Telo

bolo v bezpečí a v teple, ale duša prežívala boj končiarov. Na chvíľu sa ich časti objavili, potom zasa zvíťazila búrka...

O niekoľko týždňov moc prebrala zima. Štíty nechala napokoji, cukrila nižšie oblasti:

Ako tie končiare v búrke... Strácajú sa, a objavujú sa, aj spomienky...

Po rokoch ...

Po návrate z liečenia som ukončil základnú, aj strednú, dokonca aj vysokú školu. Už som pracoval, keď každodenných rozmanitých povinností už bolo menej, a okolo roku 1977 sme prvýkrát, s mojou budúcou manželkou navštívili Lučivnú.

Ústav vtedy ešte pripomínal svoju predchádzajúcu podobu. Pochodili sme známe okolie - a nenapadlo ma vyhľadať niekoho z bývalého personálu. Nemali sme vtedy pocit, že do nášho trojobjektového sveta by niekto chýbal...

Druhú moju návštevu som uskutočnil s mojím synom, už vysokoškolákom. To už bolo po zmene politického systému. Z tejto návštevy som nemal radostný dojem. V lesíkoch sme videli haldy suchých konárov na zemi, a dozvedeli sme sa, že liečenie cez zimu už nefunguje. Zistili sme aj smutnú správu, že jedna zo sestričiek, ktorú tu ešte poznali - zomrela. Pri nasledujúcich návštevách potom som vyhľadal jej manžela, aj jej miesto odpočinku...

Pán Slušný bol priateľský, ochotne sa so mnou porozprával.

Pamätal

si veľa z toho dávneho obdobia. Fotku svojej manželky mal na vitrí-

ne. Jej presný vzhľad po toľkých rokoch som už nepamätal, ale pres-

ne zapadol do situácie. Obraz sestričky. No ten okamžik som nepo-

važoval za vhodný, aby som to ofotografoval.

Pán Slušný sa už chystal do kostola. Kostol je čiastočne skrytý na okraji prvej veľkej čistiny. Po politickej zmene bol rekonštruovaný.

Toho času sme si ho nejak nevšímali.

Stretol som sa aj s viacerými staršími ľuďmi. Všetkým bolo veľmi ľú-

to, že detský liečebný ústav, "kúpele", už nefunguje tak ako vtedy...

Aj tieto krátke náhodné stretnutia ma postrčili, aby som svoju asi dvojročnú myšlienku už konečne realizoval. Aby som môj,

už dávnejšie existujúci opis hodne skrátil, a doplnil ho fotografiami. Svoje plány som načrtnul listom vtedajšiemu vedeniu

kúpeľov, žiaľ odpoveď som nedostal. Navyiac aj v mojom pracovnom a domácom živote sa objavili neočakávané, ťažké problémy. Takže vzniklo len toto dielo, len teraz.

Čo som s ním chcel povedať? Najmä:

- Choré deti, ktoré sa sem chystajú, alebo už sa tu liečia, nech vedia, že pred nimi tu prežilo dlhé obdobia veľa - veľa mladých ľudí.

A ústav, tunajšia príroda, im pomohli. Navyiac: naučili sa viac vidieť, a vedieť, než ich zdraví rovesníci! ...

Nech čerpajú, v ťažkých chvíľach, sily aj z obsahu týchto riadkov.

- Nech sú tieto riadky aj ďakovaním svedomite, múdro a nežistne pracujúcim ľuďom. Nech sú všimaním činnosti aj tých,

ktorí zabezpečovali (zabezpečujú) mimoriadnu úroveň života na tomto ostrovčeku prírody.

(Príliš veľa záporných stránok mali predchádzajúce desaťročia. Ale zriadenie a udržanie Detského liečebného ústavu tak ako to fungovalo, to bol veľký čin! Keby takých činov bolo viac, keby pokračovali! Keby ľudia boli múdri! ...)

Fotografie...

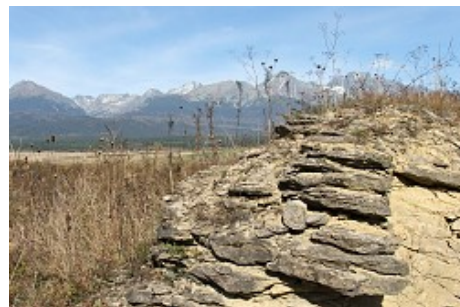
Posledné roky hodne ublížili Lučivnej. Pôvodne celý areál bol oplotený. Neskoršie železné pletivo zhrdzavelo, a teraz sa aj oceľové stĺpy vylámali. V lesíkoch sa nahromadilo raždie, a objavili sa aj PET fľaše... Našťastie veľká výchrica tu nezašla tak silne - ako pod vysokými končiarmi.

Napriek týmto chybám krásy je tu ešte veľa zaujímavých pohľadov. (Hra hmly. Končiare. "Pät'ka" a brána z novej prístupovej cesty - z východu, od Popradu. Jesenná cestička od stanice. Zimný chodník ku "dvojke". Most cez novú diaľnicu - smer západ.)

Keď sme už opustili areál, môžeme sa vydať do širšieho okolia. Napríklad na západ, smerom na Štrbu, neponáhľajúc sa obzerať podtatranskú prírodu. Tanec smrti kriča, ... Potom na východ, do Svitu, do Popradu, nenápadne, úctou sa približujúc k našim veľhorám.

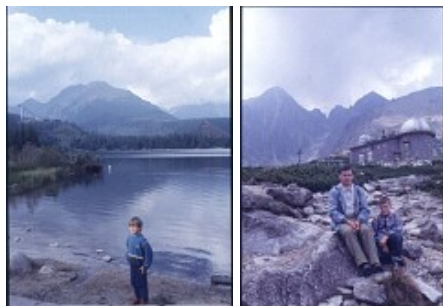

Jednoduché, nenáročné, ale dostatočne pekné je potom prejsť na úpätí trasou Starý Smokovec - Tatranské Zruby - Tatranská a Nová Polianka - (Vyšné Hágy - Štrbské Pleso). Po veternej kalamite tu síce už chýbajú stromy, no na druhej strane, človek viac vidí. (Aj svoju malosť...) Cestou je možné si oddýchnuť, porozprávať sa s partnerkou, a v prípade únavy ľahko nastúpiť na pekný vlak.

Môže nasledovať: prejsť magistrálou, hoci v úseku Hrebienok - Sliezsky dom - Batizovské pleso - Popradské pleso. Alebo kolmo: z Hrebienka k Vodopádom Studeného potoka, a k Rainerovej chate, z Tatranskej Štrby k Štrbskému Plesu, prípadne aj ďalej k Popradskému plesu (s kondíciou až k Veľkému Hincovmu plesu), z Tatranskej Lomnice ku Skalnatému plesu (pri troche šťastia, a s peniazmi, lanovkou až na Lomnický štít). Alebo "monotematicky" k Téryho chate.

Chodím tieto virtuálne túry, zaraďujem obrázky, a čakám... Čakám na odpoveď. Poslal som totiž už druhý list terajším majiteľom kúpeľov. Pýtal som od nich mená a fotografie pracovníkov, aby som ich tu mohol zverejniť. Vyjadriť im obdiv

a ďakujem. Odpoveď však neprichádza. Musíme povedať ďakujem, bez obrázkov a bez mien...

(V Ružomberku, 26. 5. 2007, 22,03)

((31. 5. 2007: dnes som sa dočítal, z archívnych novinových článkov, na internete, že "Lučivná" od konca marca je nefunkčná pre nedostatok pacientov - pre slabú funkciu zdravotníctva a poisťovní ... Nečudujem sa teda, že mi neodpovedali ...))

Radostná správa! 22. októbra 2008 som navštívil Lučivnú. A ona zasa funguje!

A nie hocijako!! Pozrite si: www.tkl.sk

Som rád, som spokojný. A ďakujem p. MUDr. Jozefovi Kedžuchovi - že sa mi milo venoval.